

הומור ללא צוחק: כרוניקה של ציניות בשיח גיוס החרדים בישראל

יהונתן ארנד *

תקציר

מאמר זה בוחן את השיח הציבורי, הפוליטי והחברתי סביב סוגיית גיוס החרדים לצה"ל, תוך התמקדות במופעים של ציניות רטורית כמסגרת פרשנית. על רקע החרפת הדיון הציבורי בעקבות פרוץ מלחמת חרבות ברזל, המאמר מנתח דפוסים נבחרים של השיח הפוליטי החרדי באמצעות שלושה ממדים משלימים של ציניות: ציניות כהצדקה אידאולוגית גמישה, ציניות רטורית כמנגנון להסתת הדיון הציבורי, וציניות מוסדית המתבטאת בפער שבין טענות נורמטיביות לבין פרקטיקות פוליטיות וחברתיות.

המאמר מתבסס על ניתוח איכותני של התבטאויות פומביות של רבנים ונבחרי ציבור, פסקי דין של בית המשפט העליון, דיונים בכנסת ופרסומים תקשורתיים. הניתוח מזהה דפוסים חוזרים של מסגור, היפוך טיעונים והסתת מוקד הדיון הציבורי. המאמר טוען כי דפוסים אלה משמשים מנגנונים להתמודדות עם המתח שבין מחויבות אידאולוגית בלתי מתפשרת לבין אילווציה של מציאות פוליטית וחברתית משתנה. בהתאם לכך, הוא מציע לראות בציניות, בהקשר זה, לא רק תוצר לוואי של השיח הפוליטי, אלא מנגנון שיחי חוזר המסייע לשמר רציפות אידאולוגית לצד הסתגלות לשינויים מוסדיים וחברתיים.

מילות מפתח: ציניות רטורית, הומור פוליטי, אירוניה, ניתוח שיח, שיח פוליטי, חברה חרדית, גיוס חרדים, רטוריקה ציבורית

* עו"ד יהונתן ארנד, משרד עו"ד הרצוג פוקס נאמן. yoniahrend1@gmail.com